STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 43 · 1. februar
Sesjonen 2017–2018

Møte torsdag den 1. februar 2018 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 43):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak
(Innst. 89 S (2017–2018), jf. Dokument 3:9 (2016–2017))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Steinar Reiten om endring av botidskravet for rett til kontantstøtte
(Innst. 97 S (2017–2018), jf. Dokument 8:43 S (2017–2018))
3. Referat

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen vil fremsette et representantforslag.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:00:52]: På vegne av representantene Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om å utrede de samfunnsøkonomiske gevinstene og kostnadene ved istandsetting av verdensarvobjektet Tinnosbanen enten til ren museumsbane eller til en jernbanestrekning som også kan transportere gods og tømmer.

Presidenten: Representanten Kristoffer Robin Haug vil fremsette et representantforslag.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:01:31]: Jeg vil fremsette et representantforslag om mindre helseskadelig nærmiljø i byområder.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:48]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak (Innst. 89 S (2017–2018), jf. Dokument 3:9 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mazyar Keshvari (FrP) [10:02:38]: Fisk har i alle år vært viktig for kystnasjonen Norge, noe som strekker seg helt tilbake til den tiden da Norge ble befolket etter hvert som iskanten trakk seg vekk fra kysten. Da fikk vi tilgang til et av verdens mest ressursrike farvann. Forvaltningen av disse ressursene er viktig for Norge, både i et historisk og i et framtidig perspektiv. Fisk utgjør i dag den nest største eksportvaren fra Norge etter olje og gass.

Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak, Dokument 3:9 for 2016–2017, er et viktig bidrag i så måte. Nordsjøen og Skagerrak er omsluttet av tett befolkede områder, og fisket har derfor vært høyere enn de bærekraftige nivåene for flere fiskeslags del. Komiteen har merket seg at fiskeriforvaltningen i det kystnære fisket i sør historisk sett ikke har hatt like høy prioritering som de større bestandene i nordområdene, og at dette i stor grad kan forklares med forskjellen i den økonomiske betydningen dette fisket har hatt.

Komiteen har videre merket seg at områdene i sør har fått økt betydning som følge av økosystembasert forvaltning, hvor en har lagt større vekt på å få oversikt og iverksette tiltak også for det kystnære fisket. Strenge reguleringer og kontroll har bidratt til gjenoppbygging av mange bestander, men fremdeles er enkelte bestander truet eller sårbare. Tilstanden er dårligst for torsk og sei.

Samarbeidet med EU er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig forvaltning av fiskeressursene i Nordsjøen og Skagerrak. Komiteen viser i innstillingen til at det er inngått tre fiskeriavtaler som er særlig relevante for dette området. Avtalene gir partene gjensidig rett til å fiske i hverandres fiskerisoner, basert på årlig forhandlede kvoter.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at det til tross for avtaler og forhandlinger av kvoter foregår et stort overfiske og utkast av yngel. Kvoteregulering og forbud gjør at fiskere underrapporterer fangst eller rapporterer feil fiskeslag. I norsk sone er det et påbud om at all bifangst skal føres i land, men fiskerne kan ha økonomiske motiver for å omgå dette påbudet. God kontroll med ressursuttaket og etterlevelsen av regelverket er derfor en viktig forutsetning for å få en bærekraftig fiskeriforvaltning.

Hovedfunnene i Riksrevisjonens undersøkelse kan oppsummeres som følger:

- Norge og EU samarbeider om forvaltningen av fiskebestandene, men mange spørsmål er fremdeles ikke løst.
- Fiskerimyndighetene har lagt for lite vekt på forvaltningen av kystbestandene.
- De samlede kontrollressursene, inkludert samarbeidet om kontroll med EU, blir ikke utnyttet godt nok.

– Arbeidet med å forenkle fiskeriregelverket har gitt få resultater.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det kritikkverdig at fiskerimyndighetene ikke har fulgt godt nok med på den store økningen i leppefisket, og at nedgangen i bestander av kysttorsk og kystbrisling ikke har vært fulgt godt nok opp med tiltak. Komiteen viser til at kontrollen med fisket ikke er god nok. Ifølge Riksrevisjonen har departementet kritikkverdig svak oppfølging av fiskesalgslagenes kontrollarbeid. Salgslagene har en krevende dobbeltrolle både som fiskernes representant og som myndighetsutøver i fiskerikontrollen.

Etter Riksrevisjonens oppfatning bør departementets forventninger tydeliggjøres, og det bør bli et bedre samarbeid om stedlige kontroller. Komiteen er tilfreds med at fiskeriministeren i sitt svar til Riksrevisjonen opplyser at han er opptatt av å følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen. Jeg regner med at statsråden vil følge opp i sitt innlegg og si noe mer om hvilke tiltak som er iverksatt, og hva som er på trappene.

Komiteen deler fiskeriministerens betraktninger når det gjelder Storbritannias utmelding av EU. Størstedelen av farvannene i det nordlige Nordsjøen ligger enten under norsk eller britisk jurisdiksjon. Storbritannias uttreden vil ventelig åpne for nye drøftelser om fordeling av fiskeressursene i området. Komiteen har merket seg at EU allerede i dag har de største kvotene på alle fiskeslagene, med unntak av sei og reker.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling, som for øvrig er enstemmig.

Dag Terje Andersen (A) [10:07:39] (komiteens leder):

Jeg vil starte med å gi min fulle tilslutning til Keshvaris framstilling av den enstemmige innstillinga fra komiteen og si at jeg er veldig glad for at Riksrevisjonen har gått så grundig inn i denne saken.

Når det står at en har tatt forvaltningen av kystbestandene for lite på alvor, så er det helt i tråd med den opplevelsen vi der ute i virkeligheten har. Hos oss i Vestfold – og, vil jeg tro, i andre fylker langs Skagerrak – har det lenge vært en følelse av at de som vi oppfatter som veldig viktige bestander, har vært stemoderlig behandlet av fiskeriforvaltningen. Derfor er jeg glad for de råd som gis av Riksrevisjonen, og forventer at statsråden følger opp de klare rådene. Det er – som Keshvari var inne på – en rekke påpekninger av ting som ikke fungerer godt nok. Derfor er det viktigste for meg at dette arbeidet blir fulgt opp. Vi opplever jo, vi som bor der nede, at en fysisk ser forandringer når det gjelder muligheten til å få seg en torsk hvis en drar ut på sjøen og prøver på det. Det er merkbart dårlig tilgang på flere av ressursene i havet – særlig torsk. Tilsynelatende er det for oss en ubalanse i form av at sel og andre predatorer på en måte er med og høster av den samme ressursen. Alle disse dyrene skal vi ha, men det må være en balanse i forvaltningen.

Jeg vil kort bare si at jeg utfordrer statsråden til å gjøre en forskjell. Her kan statsråden virkelig gjøre en forskjell, og jeg håper at vi vil merke at nå blir også forvaltningen av våre bestander i framtida tatt på alvor.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:09:59]: Ei berekraftig forvalting av fiskeriressursane våre er særs viktig for oss alle. For å seia det på ein litt spøkefull måte: Ved å forvalta og gjera det rette vert me alle mette.

I likskap med jordbrukarane våre er også fiskarane folk som ser det dei driv med, i eit generasjonsperspektiv. Slik sett har utviklinga med makt, pengar og kvotar på færre hender vore ei uheldig side av politikken. Fiskerinæringa er så avgjerande for Noreg på så mange vis – som kjelde til mat, som kjelde til arbeidsplassar og som kjelde til ei lang rekke med lokal verdiskaping.

Me treng ein variert fiskeflåte. Når Riksrevisjonen har vurdert fiskeriforvaltinga i Nordsjøen og Skagerrak, seier dei at det i all hovudsak går bra. Men på enkelte område er det usemje om korleis forvaltinga av enkelte fiskeartar skal vera. Det gjev grunn til uro at ein ikkje får sams forvalting. Me kan gjera mykje på eigen kjøl òg. Me treng, som Riksrevisjonen peikar på, å følgja betre med på leppefisket og på nedgangen i talet på kysttorsk og kystbrisling. Her forventar me at det vil koma tiltak frå Nærings- og fiskeridepartementets side.

Frå Senterpartiets side har me vore opptekne av at Noreg i langt større grad og på eit tidlegare tidspunkt enn kva regjeringa vil, skulle ha vore i dialog med Storbritannia, no når dei går ut av Den europeiske union. Det gjeld òg på fiskerifeltet. Det me ser, er at det vil verta nye diskusjonar mellom oss når det gjeld fiskeriressursane i den nordlige delen av Nordsjøen. Me bør få betre moglegheit til å driva lokal utvikling av moglegheitene til fisken. Det er i samband med dette at komiteen har funne grunn til å peika på at oppfølginga av arbeidet til fiskesalslaga bør det vera eit nærare samarbeid om og kontroll med.

Regjeringa har i mange samanhengar fortalt at dei er opptekne av å forenkla regelverket. Komiteen er samrøystes om at resultata av dette arbeidet etter fem år er heller små. Difor er ein samd om at det må verta betre framdrift i dette forenklingsarbeidet. Det er t.d. ikkje haldbart at det skal vera fleire forskrifter om det same forholdet, og ulike reglar for dei same fiskeslaga, i Nordsjøen og Skagerrak. Det bør vera ei enkel sak å gje Fiskeridirektoratet lov til å destruera umerkt reiskap som vert inndregen, utan at den einskilde saka må meldast først.

Målet med forenklinga må vera at den enkelte fiskar får meir tid til faktisk å fiska, og at styresmaktene har eit regelverk som gjer det lettare å effektivisera kontrollen med fisket.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:12:53]: Eg sluttar meg også til innstillinga i sin heilskap. Innlegget til Keshvari sette eg veldig pris på, og det set også dette i eit større perspektiv. Dei første busetjingane i Noreg kom jo havvegen. Ein kom ikkje innlandsvegen, ein kom frå havet og busette seg i Noreg da isen trekte seg tilbake. Gjennom heile historia til Noreg, med verdas nest lengste kystlinje, har havet vore grunnlaget for heile oppbygginga av nasjonen vår.

Skagerrak og Nordsjøen har vore heilt sentrale i dette. Viss ein ser på historiske skildringar frå tidleg på 1800-talet, drog ein altså torsk på 30 kilo der. Det var ikkje uvanleg. Det er rike fiskehav vi snakkar om her, Skagerrak og Nordsjøen – like rike som Lofothavet er i dag, meiner historikarar. Det er det biologiske potensialet her. Men alle som bur langs kysten av desse to hava, veit at vi ikkje er i nærleiken av å ha det rike havet, ein ser at vi ikkje er i nærleiken av det potensialet som dei hava har.

Dette er eit vanskeleg fellesområde. Det er veldig mange nasjonar som har haustingsrett. Det har vore ulike utfordringar med forvaltinga opp gjennom historia, og det er det framleis i dag.

Riksrevisjonens gjennomgang er dyster lesing. Vi har jo hørt historia om at kontrollen med fiskeriforvaltinga har blitt dårlegare og dårlegare med åra, men det Riksrevisjonen peiker på her, med forvaltinga av desse hava, er veldig urovekkjande. Spesielt kvitfisk blir trekt opp som svært problematisk. Men her er det problem med fiskesalslaga si handtering, måling og veging, vi har ikkje aning om utstrekt juks går føre seg eller ikkje, Fiskeridirektoratets bruk av data er ikkje effektiv for å finne ut om noko gale går føre seg her, om forvaltinga er i tråd med dei vedtatte bestandsmåla, kvotane som er sette, og ikkje minst rolla til Kystvakta, som vi veit har ei ganske stor utfordring med bl.a. helikopter og kapasitet osv. Så på omtrent alle nivå av forvaltinga av desse hava er det vesentlege feil og manglar.

Eit veldig interessant poeng vidare er at der det faktisk er ein sterk kontroll, er når det gjeld dei fiskebestandane som er av stor økonomisk nytte i dag. Riksrevisjonen peiker da på at ein må ha ei større og breiare økosystemforståing her, for det er ikkje slik at torsken berre lever sitt eige liv, heilt uavhengig av resten av havet. Desse tinga heng nøye saman – viss ein skal forvalte f.eks. torsken. Dei påpeiker mangel på ein heilskapleg tilgang på forvaltinga av det.

Spørsmålet er om vi har mista kontroll over den viktigaste verdien til nasjonen vår, nemleg havet. For ifølgje rapporten til Riksrevisjonen er det ikkje noko som tyder på at vi faktisk har kontroll her. Det kontrollkomiteen ber om, er ein full gjennomgang av forvaltinga av kontrollsystemet, og det er ei brei oppgåve som vi må vurdere om fiskeriministeren, men også andre ministrar, skal ha, viss ein verkeleg skal kunne få dette til. I løpet av prosessen her sende vi også inn spørsmål – dette er Skagerrak og Nordsjøen, men vi har jo andre hav, Norskehavet, Barentshavet osv., kva er stoda der? Det innblikket vi fekk, var at det kanskje er litt betre, men det var urovekkjande beskrivingar frå departementet sjølv også der. Heller ikkje der bruker ein data ein får inn, effektivt for å sikre kontroll. Så her har vi rett og slett eit problem, for å seie det rett ut, og eg forventar at fiskeriministeren trykkjer på ein eller annan alarmknapp han har ein eller annan plass på dashbordet sitt i regjeringa, og seier at dette må vi berre få rydda opp i, dette kan ikkje berre skure og gå, putle og gå.

Så håper eg at Riksrevisjonen held fram med sitt gode arbeid og ser mot havet vidare, for ein treng å undersøkje dette. Det er eit komplekst system, og det er bra at vi har ein riksrevisjon som har kapasitet til å gå grundig til verks i desse sakene.

Statsråd Per Sandberg [10:17:31]: Jeg vil gjerne begynne med to forbehold. For det første er det noen ganger en utfordring å få til alt man vil, særlig når man forvalter ulike områder med flere parter. For det andre vil det alltid være sånn at de økonomiske prioriteringene vil være noe førende og avgjørende for oppgaver man må prioritere. Men det er ingen tvil om at denne regjeringen, med god støtte fra Stortinget, har prioritert høyt både forskningsinnsats og forvaltningsressurser i henhold til de utfordringene vi står overfor.

Det er ingen uenighet om at Norge og EU burde ha kommet mye lenger, og at man burde hatt en mye bedre felles forvaltning, slik både Riksrevisjonen og komiteen slår fast. Jeg har derfor tatt flere initiativ overfor EU, og vi skal nå etablere en arbeidsgruppe som skal komme med forslag om en enda bedre forvaltning av rekefisket i Skagerrak. Norge og EU er også enige om å etablere en arbeidsgruppe for kontroll av fisket på fellesbestandene i Nordsjøen. Dette har ikke vært enkelt tidligere, men jeg tror det er flere som ser de utfordringene vi står overfor.

Jeg har også planer om innenfor kort tid å sette ned et offentlig utvalg for å se på den overordnede, helhetlige framtidige ressurskontrollen. For, som representanten Knag Fylkesnes peker på: Selv om det er bedre på andre områder, er det ikke godt nok.

Når det gjelder forvaltningsplanene for ulike fiskebestander, er det avtalt et møte med EU første halvår 2018

for å drøfte dette. Jeg håper at vi nå skal få fart på dette arbeidet, som jeg pekte på har vært noe vanskelig å få EU med på og gi tilstrekkelig oppmerksomhet. Jeg legger her til at selv om vi ikke har felles planer, baserer vi kvotefastsettelsen på rådgivning fra Det internasjonale råd for havforskning, sånn at bærekrafthensyn er ivaretatt.

I framtiden vil også Storbritannia, etter at de er ute av EU og ferdig med overgangsperioden, bli en ny og svært viktig partner for oss når det gjelder forvaltningen av Nordsjøen. Det gjør at dynamikken i forvaltningssamarbeidet vil forandre seg. Dette gir, mener jeg, muligheter for en betydelig bedre forvaltning, et mer utviklet og bedre harmonisert regelverk og forhåpentligvis også enda større og sterkere fiskebestander, til gunst for alle de tre partene i dette samarbeidet.

Komiteen peker på at EU nå innfører regelverk som sikrer at fisk skal føres i land. Utkastforbud er en av de viktigste sakene vi har jobbet med overfor EU i flere år. Og det er et stort steg i riktig retning at dette innføres. Det skal være fullt implementert i 2019.

Jeg registrerer også at komiteen er opptatt av forvaltningen av kystnære bestander. Det er jeg også, det kan jeg love. Men her må man også ta litt inn over seg at vi nødvendigvis må gjøre noen prioriteringer mellom ulike bestander og ulike områder når forskningsmidler og forvaltningsressurser skal prioriteres. Jeg har likevel bedt Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet om å styrke innsatsen knyttet til kystnære lokale fiskebestander i 2018. Det arbeides særlig med å finne en god regulering som bl.a. sikrer et mer bærekraftig leppefiske.

Så er komiteen, som Riksrevisjonen, opptatt av en så god nasjonal kontroll av fiskeriene som mulig. Her har Riksrevisjonens arbeid vært veldig nyttig for oss alle sammen. Departementet har bl.a. understreket forventningene til at salgslagene følger opp sitt lovpålagte kontrollansvar. Fiskeridirektoratet følger også salgslagenes kontrollarbeid gjennom tilsyn og har forsterket samarbeidet med Justervesenet om kontroll av vekter og veiing, osv.

Til slutt: Riksrevisjonen har levert en meget god og nyttig gjennomgang av forvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak. Dette gir oss alle et ansvar for å styrke og forsterke arbeidet med å følge opp deres anbefalinger, og det blir en av mine prioriterte oppgaver.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [10:22:41]: Det er godt å høre at statsråden vil følge opp og synes at Riksrevisjonen og komiteen har gjort et grundig arbeid. Jeg vil understreke betydningen av de internasjonale avtalene – som statsråden var inne på – og nevne at tidligere fiskeriminister Helga Pedersen kommer til å stå igjen i norsk historie som en av dem som virkelig gjorde store framskritt når det gjelder internasjonal registrering av såkalt u-fiske. Hun jobbet tungt internasjonalt med det. Jeg er glad for at statsråden sier at han vil følge det opp.

Så vil jeg spørre litt mer spesifikt om Skagerrak og Nordsjøen. En del av det statsråden sa, gjaldt på en måte generell styrking av tilsyn nasjonalt, men det er ut fra denne rapporten åpenbart at det er en spesiell svikt i de områder som representanten Knag Fylkesnes nevnte den historiske betydningen av og potensialet i. Jeg vil be statsråden si litt mer spesifikt om hvilke tiltak han ser for seg i det konkrete området.

Statsråd Per Sandberg [10:24:01]: Jeg deler det som blir sagt om at tidligere fiskeriministre og tidligere regjeringer har lagt til grunn om at Norge nå faktisk er ledende i kampen mot illegalt fiske. Vi skal ikke gå i den fellen og være litt naive og tro at vi på noen slags måte har eliminert noe, men vi har gjort en betydelig jobb, og internasjonalt har vi tatt en lederrolle i dette.

Som jeg pekte på i mitt innlegg, er vi litt avhengig av å få med EU. Ellers er det stort sett bilaterale avtaler vi forholder oss til når det gjelder Skagerrak – bl.a. Storbritannia og Danmark. Men nå har vi fått med oss EU, EU fokuserer også mer på dette. Det har vært en utfordring tidligere, men nå har vi avtaler med både Danmark og Storbritannia for å fokusere mer på dette. Vi har også områder vi faktisk har lukket. I disse tider foregår det en debatt i Tvedestrand – om områder som er vernet – om å se om hvorvidt vi greier å få opp bestanden av bl.a. kysttorsken i disse områdene. Dette har pågått i fem–seks år, resultatet foreligger ikke enda.

Dag Terje Andersen (A) [10:25:18]: Det er bra, men det vi ikke er avhengig av i det internasjonale samarbeidet – og som jeg understreket er så viktig, og som statsråden sier – er på en måte det vi selv rår over av kontrollregimer, forskning og overvåkning av bestandsutvikling. Det er særlig på de områdene vi som bor i områdene – med bekymring for dem som skal leve av fiskeressursene som yrke, men også generelt som en del av naturens kretsløp og for de mange fritidsfiskerne som er i området – har en følelse av at det har vært for dårlig overvåkning av bestanden, for dårlig overvåkning av fiskemetoder og for dårlig kontroll med de reguleringene vi har i disse fiskeriene. Det er det jeg ber statsråden om å kommentere litt mer spesifikt.

Statsråd Per Sandberg [10:26:07]: Som jeg sa litt om i mitt hovedinnlegg, handler dette om at vi må ha betydelig mer ressurser til både forskning og kontroll på de områdene vi snakker om. Men som jeg også sier: Når det gjelder denne arbeidsgruppen vi nå har fått nedsatt, er vi helt avhengig av at vi har med oss EU og andre i et fellesskap for å få på plass et felles regelverk. Gjennom

de to årene jeg har vært fiskeriminister, har jeg deltatt i mange debatter der norske interesser, fiskere og næringer er litt i tvil om hvorvidt de andre som også høster av bestandene i dette området, følger regelverket. Det viktigste av alt nå er at vi får på plass et felles regelverk, en felles forståelse av hvordan tilstanden er for de ulike artene i disse områdene. Et fellers regelverk er målet. Det er derfor vi skal være litt fornøyd med at vi i hvert fall har fått på plass en arbeidsgruppe – slik at vi ser i retning av det.

Dag Terje Andersen (A) [10:27:11]: Det er bra. Jeg har bare et siste spørsmål. Jeg regner med at denne statsråden, som alle andre fagstatsråder, ber Finansdepartementet om å få så mye penger som mulig til sitt viktige arbeid – i denne statsrådens tilfelle stort sett investeringer til inntekts ervervelse senere. Det vi egentlig spør om her, og det som jeg synes går igjen i Riksrevisjonens rapport, er: Vil en øke den relative andelen av oppmerksomhet i form av kontroll og forskning til det området som en nå har pekt på har en for liten andel av det?

Statsråd Per Sandberg [10:27:48]: Det føler jeg at vi allerede har gjort, også gjennom føringer fra Stortinget. Der tror jeg både storting og regjering er helt enig om at vi må ha mer ressurser. Jeg pekte også på at direktoratet faktisk fokuserer veldig mye på dette i enkelte områder når det gjelder Skagerrak: sette i verk bevaringsområder og forbudsområder for å se hvorvidt man greier å utvikle og øke bestandene, særlig med fokus på gyteområdene osv. Det er ikke tvil om at regjeringen har økt ressurstilgangen gjennom forskning, kontroll og undersøkelser – og Stortinget har i tillegg løftet den ytterligere. Ressursbruken når det gjelder både forskning og kontroll, har vært økende de siste årene – og det skal en fortsette med det.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:28:48]: Eg synest det er bra at ein set ned eit offentleg utval for å gjennomgå heile dette, det trur eg verkeleg er på høg tid. Iallfall saka frå Riksrevisjonen viser jo at her er det så mykje problematisk på så mange ulike område at her treng ein kanskje rett og slett å sy dette saman på ein ny og betre måte.

Men det er jo på lang sikt. På kort sikt er det ei rekkje tiltak, og eg trur også at heilt avgjerande for dette området er det med EU osv. Men det som har skjedd på kysten, er berre noko som vi i Noreg har kontroll over; det er ikkje noko vi kan leggje skulda på andre for at vi ikkje har forvalta på ein god nok måte. Det er vår eiga skuld at vi ikkje klarer å få ei betre forvaltning av kystbestanden. Og vi har ei fjordlinje i dette landet, som er vedtatt, men som ikkje blir halden, der dispensasjonsmoglegheitene til Fiskeridirektoratet er for omfattande. Er det noko som ministeren har vurdert å stramme inn på?

Statsråd Per Sandberg [10:29:47]: Jeg husker jo debatten i 2017 da departementet stengte ned to fjorder i Nord-Norge – med hensyn til ikke å gi denne typen dispensasjon. Det var mange ulike forhold som lå til grunn for det.

Jeg erindrer at Knag Fylkesnes også pekte på i sitt innlegg dette med digitalisering og samling av stordata. Det blir en prioritet fra min side nå, for det finnes mye data, men det må samordnes. Så er det også sånn at vi får to forskningsfartøy til. I tiltaksreformen som gikk i 2015, 2016 og 2017, fikk undertegnede 75 mill. kr til å bygge et kystforskningsfartøy. Så det er klart: Nå er det viktig å få samlet sammen alle data som eksisterer i dag om hvordan tilstanden er der ute. Og jeg er optimistisk; jeg synes ikke jeg ser at det trenger å være et så langt løp på dette. Bare vi får samlet dataene, så skal det være ganske effektivt å få iverksatt nødvendige tiltak.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:31:00]: Eg oppfattar at ministeren eigentleg ikkje har tatt spesielt stilling til dette med fjordlinja og dei spørsmåla der.

Men over til data: Utfordringa der er at vi har kolossale mengder data, meir enn det vi treng, men vi evnar ikkje å bruke dette til effektiv ressurskontroll. Så seier direktoratet og departementet at her skal ein lage eit nytt og godt og betre system. Er ein kome dit at ein begynner å sjå slutten på dette nye systemet, som eg veit har vore under utvikling ganske lenge?

Statsråd Per Sandberg [10:31:35]: Nei, man er på langt nær i mål med dette. Når jeg sier at det foreligger utrolig mye data i dag som man har kunnskap om, så mangler man fortsatt noe kunnskap når det gjelder å samle stordata og å se all denne informasjonen i en sammenheng. Dette blir en satsing fra min side nå.

Men da vi hadde fjordlinjene til behandling nå, kom det en viss form for innstramming med hensyn til dette, med den debatten som kom i kjølvannet av det, men det sto man ganske greit i.

Så tror jeg også at vi mangler noe mer når det gjelder hvordan klimaendringene vil påvirke bestandene våre. For vi ser at klimaendringene også fører til at fiskebestandene – ulike fiskebestander og ulike arter – flytter på seg. Det må også være med i denne typen undersøkelser, sånn at vi er helt presise og korrekte på hvilke tiltak vi skal iverksette, av hensyn både til kysten og til næringen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:32:41]: Heilt til slutt eit spørsmål om engelsk: Ei av dei kanskje mest pussige, men kanskje illustrerande sidene ved manglande kontroll er at det norske regelverket ikkje er om-

sett til engelsk. Det betyr at aktørar som ikkje snakkar norsk, og som opererer i desse hava, ikkje har tilgang til det norske regelverket. Eg tenkjer at den svir, den er litt pinleg å få. Kan statsråden her og no seie at vi på svært kort sikt kjem til å få omsett dette regelverket til engelsk?

Statsråd Per Sandberg [10:33:21]: Jeg tror representanten Knag Fylkesnes har utfordret meg på dette også på et tidligere tidspunkt. Derfor tør jeg ikke garantere noen ting, for når representanten Knag Fylkesnes sier «svært kort» tid – og jeg vet at han er utrolig utålmodig – så tar jeg et forbehold om hva som er «svært kort» tid. Men nå vil jo brexit med stor sannsynlighet bli en realitet på et eller annet tidspunkt, så også i en sånn sammenheng kan det kanskje være nødvendig å se på språk i regelverk osv. For jeg er rimelig sikker på at Storbritannia – det ser vi også i dag – ser veldig mye til norsk regelverk når de blir den store aktøren etter brexit.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:34:09]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Steinar Reiten om endring av botidskravet for rett til kontantstøtte (Innst. 97 S (2017–2018), jf. Dokument 8:43 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:34:57] (ordfører for saken): Jeg ønsker å takke komiteen for et godt samarbeid under behandlingen av dette representantforslaget om endring av botidskravet for rett til kontantstøtte. Det har gått rimelig greit og raskt å ta stilling til forslaget, da det ikke er noen tvil om hvor de respektive partiene står i denne saken.

Ved behandlingen av Innst. 368 L for 2016–2017 vedtok et stortingsflertall bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre å innføre et botidskrav på fem år for kontantstøtten. Bakgrunnen for endringen var at Solberg-regjeringen den gang mente at ordningen bidrar til at det er mer lønnsomt for innvandrere å være hjemme med barn framfor å sende dem til barnehagen. Ifølge regjeringen ville botidskravet gi innvandrere sterkere incentiver til å komme raskere ut i arbeid samt stimulere til økt bruk av barnehage.

I etterkant av den vedtatte endringen i juni 2017 har vi sett en rekke eksempler på familier som er blitt rammet urimelig av botidskravet. Dette gjelder særlig søkere som har vært folketrygdmedlemmer hele sitt liv, og som nå opplever at de med de nye reglene ikke får kontantstøtte fordi de har en partner som har kortere botid enn fem år. Til tross for at komiteen nå fikk en mulighet til å ta grep for å rette opp i denne uretten, har et komitéflertall likevel valgt å opprettholde botidskravet.

Det synes Senterpartiet er beklagelig. Vi står sammen med Kristelig Folkeparti i denne saken, for Senterpartiet er, på lik linje med Kristelig Folkeparti, opptatt av valgfriheten til familien. Men jeg har notert meg at Arbeiderpartiet, Venstre og SV argumenterer med at ordningen må avvikles fordi den er integreringshemmende, og at den holder innvandrerkvinner hjemme.

Hele poenget med kontantstøtten er nettopp å legge til rette for at foreldre kan velge å være hjemme med de yngste barna. Kontantstøtten er målrettet og gjelder for barn mellom ett og to år. Det er en kjærkommen ordning for mange foreldre, for det er faktisk slik at ikke alle ønsker, kan eller av andre årsaker vil sende sine 1-åringer til barnehagen. Det mener jeg vi politikere skal respektere.

Vi må heller ikke glemme at innvandrerkvinner, som det snakkes om hver gang kontantstøtten er oppe til diskusjon, er en sammensatt gruppe. De er ikke like. Det er f.eks. høyere yrkesdeltakelse blant andregenerasjons innvandrerkvinner, og flere som tar høyere utdannelse, enn blant førstegenerasjons innvandrerkvinner. Vi trenger også å skille mellom dem som kommer fra EØS-land, dem med kort botid i Norge, dem med flyktning- og asylbakgrunn samt alle de yrkesaktive kvinnene som benytter seg av ordningen.

Språkkunnskaper, kompetanse og yrkeserfaring er også vesentlige momenter som forklarer innvandrerkvinnenes yrkesdeltakelse. Dessuten må en heller ikke overse det faktum at mange av dem som ønsker å jobbe, møter en god del hindringer på arbeidsmarkedet.

Det synes å være mangelfull kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er. Når Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikken Kontantstøtte blant innvandrere, som er en årlig statistikk på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet, er barna analyseenheten. Det vil si at variabler som foreldrenes botid, utdanningsbakgrunn eller yrkesstatus ikke er inkludert. Vi vet derfor altfor lite om mødrene som mottar kontantstøtten. Riktignok vet vi om landbakgrunn og bosted, men vi vet

ikke om kvinnene er i deltidsjobb, i praksisplass gjennom Nav, under utdanning, har barn hos besteforeldrene mens de går tilbake til arbeidet etter endt permisjon, eller om de er yrkesaktive, men velger kontantstøtten for å tilbringe tid med barna sine.

Det er behov for mer kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er, og derfor fremmer Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti, et forslag der vi ber regjeringen innhente mer kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er.

Så til dette med barnehagedeltakelse og språkopplæring: Det er ingen tvil om at språkkompetanse og barnehagedeltakelse er viktig. Riktignok er barnehagedeltakelsen blant minoritetsspråklige ettåringer lav sammenlignet med barn fra øvrig befolkning. Men gjennom en offensiv satsing har den totale barnehagedeltakelsen blant minoritetsspråklige barn økt betraktelig. Åtte av ti barn går nå i barnehagen i de aldersgruppene som virkelig tar til seg språk og annet de får ved barnehagedeltakelse. Derfor setter jeg spørsmålstegn ved argumentene om at just disse minste barna, som knapt har begynt å gå og så vidt utviklet taleevne, må i barnehagen, mens andre ettåringer via kontantstøtten får muligheten til å være hjemme.

Jeg tror vi trenger å senke skuldrene litt og la de små være små. Hvis foreldrene av ulike årsaker velger å vente med barnehagestart for de minste, er det deres rett. Jeg mener videre at vi skal være forsiktige med å stigmatisere en så mangfoldig gruppe som det innvandrerkvinnene er. Kontantstøtten er en god ordning, og Senterpartiet vil fortsette å støtte den.

Derfor er det beklagelig at et flertall gikk inn for et botidskrav i fjor. Og når man nå først fikk anledning til å rette opp i de utilsiktede konsekvensene, velger et flertall å avstå fra å gjøre det – dessverre.

Jeg tar opp forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Anette Trettebergstuen (A) [10:40:21]: Arbeiderpartiet er motstander av kontantstøtten. Det er vel ingen overraskelse for noen i denne salen. Det er med den begrunnelse at vi mener at det er feil å betale folk for ikke å benytte seg av et velferdsgode, altså barnehageplass. Kontantstøtten har etter vår mening utspilt sin rolle. Det er veldokumentert, av utvalg etter utvalg, og konkludert med, av de fleste partiene i denne salen, at kontantstøtten er integreringshemmende, at den bryter med prinsippet om arbeidslinja, og at den går ut over likestillingen. Den holder unger hjemme som hadde hatt godt av å gå i barnehage, bli integrert og lære seg språk.

Det er ikke en ordning som er bærekraftig i den norske velferdsstaten. Men til tross for at flere og flere partier – også i regjeringen – har konkludert med dette, er det ikke et parlamentarisk flertall for å avskaffe kontantstøtten i denne perioden. Det tar også Arbeiderpartiet inn over seg. Vi er derfor opptatt av å støtte og foreslå endringer av kontantstøtten som kan gjøre den mindre integreringshemmende. Derfor støttet vi innføringen av botidskravet i forrige periode.

Så har det vist seg, som saksordføreren sa – det er også derfor vi har denne debatten i dag – at et slikt botidskrav vil slå urimelig ut for noen. Det vil også ramme grupper det ikke var tenkt å ramme. Slik vil det være med de fleste kontantytelser. Man vil ikke klare å gjøre den typen endringer uten at man vil kunne få enkelttilfeller hvor det åpenbart er urimelig. Det er vanskelig å ha den typen krav og sørge for at det ikke slår urimelig ut. Det vil være en umulig oppgave for Nav, og vi i Arbeiderpartiet har konkludert med at de positive konsekvensene av et slikt botidskrav veier opp for de negative enkelttilfellene hvor det slår urimelig ut. Derfor står vi ved det vi sa i forrige periode. Botidskravet er riktig. Det er med på å gjøre en integreringsfiendtlig, likestillingsfiendtlig og arbeidslinjefiendtlig ordning litt mindre integreringsfiendtlig, og derfor mener vi at det skal bestå.

Arbeiderpartiet vil støtte forslag nr. 1 i innstillingen. Vi er også selvfølgelig for å få mest mulig kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:43:32] (komiteens leder): Loven om kontantstøtte ble endret i Stortinget våren 2017. Da innførte man botidskravet på fem år for å kunne motta kontantstøtte. Det trådte i kraft 1. juli 2017, og nå, et knapt halvår senere, foreslår Kristelig Folkeparti og Senterpartiet endringer i loven, slik at botidskravet bare skal gjelde for kontantstøttemottakeren og ikke den andre forelderen.

Høyres syn er at kontantstøtte er viktig for barnefamiliers valgfrihet, men at det var riktig av Stortinget å gjøre innstrammingen knyttet til krav om fem års botid, av integreringshensyn. Hvis botidskravet bare skal gjelde for kontantstøttemottakeren og ikke for den andre forelderen, vil botidskravet være veldig lett å omgå. En kan tenke seg da at den som er i full jobb og oppfyller botidskravet, får kontantstøtte, mens den andre forelderen er hjemme med barna. Hensynet til integrering taler for at begge foreldrene må oppfylle kravet.

Et klart flertall på Stortinget støtter regelen om at begge foreldrene må oppfylle botidskravet, og ønsket også denne lovendringen da Stortinget behandlet det på slutten av forrige periode. Arbeiderpartiet skriver i sine merknader at de også mener at botidskravet bør beholdes for begge foreldrene, og det har vi hørt representanten Trettebergstuen nettopp si. Deres begrunnelse er vi enig i. Det vil være vanskelig å utforme unntaksregler

på en slik måte at de treffer dem som er godt integrert. Det vil også være ressurskrevende å håndtere eventuelle unntaksbestemmelser for Nav.

I regjeringserklæringen er vi tydelig på at vi vil opprettholde de samlede overføringene til barnefamilier, men at vi vil vurdere innretning og omfanget av de ulike ordningene med mål om å sikre god fordeling og målretting mot barnefamilier med vedvarende lavinntekt. Det er en helt naturlig oppfølging av Ellingsæter-utvalgets NOU, og vi ser frem til dette arbeidet og ikke minst diskusjonene her i Stortinget i forlengelse av den oppfølgingen.

Det er fullt mulig å være varm tilhenger av kontantstøtte og samtidig være tilhenger av den innstrammingen som ble gjennomført i fjor. Valgfrihet for familiene og hensynet til barnets beste vil alltid stå sterkt for oss i Høyre. På samme måte som barnehage er et velferdsgode, slik representanten Trettebergstuen sa, er også kontantstøtte et velferdsgode – en mulighet og en valgfrihet for foreldrene frem til barnet er to år. Men vi vet samtidig at de første årene etter at man kommer til et nytt land, etter at innvandrere kommer til Norge, er uhyre viktige for å integreres godt i samfunnet. Derfor mener vi at endringen med å innføre et botidskrav på fem år for begge foreldrene for å kunne heve kontantstøtte er riktig, og vi står fortsatt på det.

Silje Hjemdal (FrP) [10:46:48]: Kontantstøtten har vært til diskusjon både i denne sal og i medier, og ikke minst i kommunene. Det er en diskusjon som til gagns kommer. Jeg skal forsøke å fokusere på det som faktisk ligger til behandling i denne salen i dag, og det gjelder det som går på botidskravet for rett til kontantstøtte.

Det var et veldig viktig steg for Fremskrittspartiet da man fikk gjennomslag for og ble enig i asylforliket om at dette var noe man skulle gjøre noe med. Resultatet ble fem års botidskrav for begge foreldrene. Det mener vi fremdeles er viktig forblir slik, nettopp fordi man må erkjenne at det har gitt noen utfordringer for integreringen i Norge slik som innretningen var tidligere. Derfor har man ment at selv om valgfriheten for familiene er veldig viktig, er det riktig å gjøre dette ut fra hensynet til integrering. Det vi vet, er at rundt 44 pst. av dem som mottok kontantstøtte i 2016, var nettopp familier med minoritetsbakgrunn. Når vi da vet hvor viktig det er med integrering, er vi nødt til å stille strenge krav – nettopp for å få en bedre integrering.

Tidligere statsråd har også understreket at for innvandrere med kort opphold i Norge og uten tilknytning til arbeidslivet kan kontantstøtte svekke motivasjonen for å jobbe og for å lære seg norsk. Dette mener vi fremdeles er hensyn som det er viktig å ha med seg i debatten. Vi mener at det er ingenting i dag som er nytt, og som viser at situasjonen her har endret seg. Man bør stimulere til at alle barn, også barn av innvandrere, sendes til barnehage, dette fordi man vet at barn lærer seg norsk og blir bedre og lettere integrert når de får med seg denne kunnskapen fra tidlig alder. Det gjør også noe med den situasjonen som barna kommer i når de senere skal begynne på skolen, der man skal tilegne seg mye av den aller viktigste kunnskapen som man skal ha med seg i livet senere.

De første årene etter at asylsøkere eller flyktninger kommer til Norge, er det utrolig viktig for integreringen at man gjennom arbeid også tilegner seg kunnskap om kultur, og ikke minst når det gjelder språket, er det viktig at man stiller noen krav. Jeg mener at det forslaget som fremmes i dag av Kristelig Folkeparti, ikke hjelper foreldre og barn til å mestre dette på en bedre måte.

Så har regjeringen varslet at den ordningen som ble innført i fjor, skal evalueres om et år. Jeg har full tiltro til at den evalueringen vil være god og drar fram en rekke av de momentene som det har vært etterlyst mer informasjon om fra talerstolen her i dag. Jeg ser fram til den evalueringen og den debatten som eventuelt kommer da.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:51:25]: Det er en kjent sak at SV ønsker å erstatte kontantstøtten med en ventestønad for barnehageplass, og at vi heller vil prioritere å bruke pengene på å øke barnetrygden for alle barnefamilier. Det handler om at kontantstøtten står i veien for likestilling.

SV er samtidig tydelig på at vi ikke godtar dobbeltstandarder innen velferd og ytelser som forsterker de økende sosiale og økonomiske forskjellene. Botidskrav for kontantstøtten rammer barnefamilier med dårlig råd hardt når folk med innvandrerbakgrunn er overrepresentert på fattigdomsstatistikken.

Jeg tror ikke på at nød skaper jobb, eller at nød gir folk arbeid. Snarere tvert imot gjør enda dårligere økonomi livet bare vanskeligere for dem med minst. Jeg har selv sett hvordan folk graver seg ned i elendigheten, og at alle krefter går med til å betale neste regning, neste inkassokrav. Alle krefter går med til å lete opp og ned på finn.no etter sko til ungene når vinteren kommer. Da blir det ikke lett å være en aktiv jobbsøker, ei heller å integrere seg i det norske samfunnet. Derfor stemte SV i fjor imot Prop. 85 L for 2016–2017, om fem års botidskrav for rett til kontantstøtte.

Representantforslaget vi behandler i dag, retter opp en av de mange urettferdige konsekvensene av regjeringens krav om botid. Selv om vi ikke ønsker en kontantstøtte av likestillingshensyn, støtter vi forslag som kan bidra til å rette opp usosiale, doble standarder i velfer-

den vår. Derfor stemmer SVs representanter for forslag nr. 2 om å endre botidskravet.

Når det gjelder forslag nr. 1, stemmer SVs representanter imot. Det finnes allerede en god del kunnskap om kontantstøtten. Blant annet har hele seks offentlige utvalg de siste åtte årene behandlet kontantstøtten godt og grundig, trukket på forskning, og alle har som kjent konkludert med at kontantstøtten bør avvikles.

Jeg anerkjenner at kontantstøtten er et tema med politisk sprengkraft, og at det for enkelte tydeligvis også går prestisje i ordningen, men tiden for utredninger om kontantstøtten er virkelig forbi.

Grunde Almeland (V) [10:54:18]: Venstre er opptatt av at vi har rause velferdsordninger som sikrer alle i samfunnet like muligheter. Like muligheter betyr bl.a. at alle skal ha gode forutsetninger for å være aktive deltakere i samfunnet, og for innvandrere er det å lære språk og komme ut i arbeid nøkkelen for å kunne delta i samfunnet på likeverdige vilkår.

Vi har etter lang tid med kontantstøtte opparbeidet oss mye kunnskap om hvilke samfunnsmessige effekter den skaper, og det forskning viser, er at ordningen altfor ofte fører til at mødre, særlig i innvandrermiljøet, blir gående hjemme. Dette hindrer aktiv integrering. Det er uheldig med velferdsordninger som aktivt legger til rette for at personer som har bodd kort tid i Norge, skal holdes hjemme. Det bør være et klart mål å få flest mulig i arbeid. Ikke bare vil det være positivt for økonomien til den enkelte, til familien og til samfunnet; det er også viktig i et integrerings- og likestillingsperspektiv.

Så merker jeg meg at forslagsstillerne er opptatt av å påpeke at botidskravet i seg selv ikke bidrar til at flere innvandrerkvinner kommer i arbeid. Da mener jeg de ser bort fra den kunnskapen vi har om hvordan kontantstøtten aktivt virker hemmende for nettopp denne gruppen, men samtidig skal jeg gi forslagsstillerne rett i at dette alene ikke er nok. Derfor må vi ha et sett med tiltak, og nettopp derfor legger den utvidete regjeringen i sin erklæring opp til en inkluderingsdugnad hvor det å få folk inn i arbeid er en av hovedmålsettingene.

For å sikre barn et best mulig utgangspunkt i livet er det viktig å gi dem muligheten til å utvikle språk og sosiale ferdigheter fra tidlig alder. Dette får de i barnehagen. Spesielt viktig er dette for barn av innvandrerforeldre, for det er uheldig med en kontantstøtte som aktivt fratar disse barna den muligheten til å bedre sitt utgangspunkt i livet. Disse effektene vil styrkes ved mangel på et botidskrav.

For Venstre er dette også et spørsmål om hvordan vi skal prioritere ressurser. Vi trenger å være sikker på at velferdstiltakene vi bruker penger på, faktisk fungerer. Vi har ikke råd til å kaste bort penger dersom vi skal sikre velferdsstatens bærekraft i framtiden, og derfor er det for Venstre viktig at vi kan bruke nettopp disse pengene på tiltak som i større grad virker integrerings- og inkluderingsfremmende. Derfor er jeg glad for at Venstre har fått gjennomslag for ting, som gratis kjernetid i barnehagen for 3–5-åringer i familier med lav inntekt. I tillegg legger regjeringsplattformen opp til en liknende ordning for SFO og AKS, med gratis halvdagsplass for barn i familier hvor foreldrene har dårlig råd. Venstre er opptatt av at vi skal senke terskelen for at barn skal gå i barnehage, og fjerne de økonomiske sperringene som hindrer barn fra å kunne delta. Samtidig er Venstre opptatt av at vi skal få inn tilstrekkelig kunnskap om de ordningene som eksisterer. Derfor kommer vi i Venstre til å støtte forslag nr. 1 i denne saken.

Så vil jeg avslutte med å si at Venstre er for valgfrihet, men også for å gi barn og kvinner et best mulig utgangspunkt. Det er det som reelt sett skaper flere muligheter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:58:11]: Jeg vil bare først minne lite grann om hva denne saken egentlig handler om. Vi fremmer dette forslaget fordi det ble gjort et vedtak i denne salen før sommeren som i etterkant har vist seg å ha noen utilsiktede negative konsekvenser, slik saksordføreren pekte på. For eksempel hvis en kvinne som har vært medlem av den norske folketrygden siden hun ble født, gifter seg med en mann fra Egypt, og det viser seg at han har mindre enn fem års botid, så nektes hun å ta ut kontantstøtte. Dette ble det ikke sagt noen ting om fra de partiene som stemte for dette botidskravet før sommeren.

Mest skuffet i denne saken er jo Arbeiderpartiet, for da Arbeiderpartiet oppdaget disse utilsiktede konsekvensene, ble det raskt sendt et spørsmål til statsråden. Arbeiderpartiet signaliserte at dette er et problem, dette må vi gjøre noe med. Så opplever vi altså at Arbeiderpartiet strekker armene i været og ikke ønsker å rette opp i disse utilsiktede konsekvensene i det hele tatt.

Kristelig Folkeparti stemte imot fem års botidskrav, men vi fremmet et eget forslag, et forslag om at de med mindre enn tre års botid måtte ta obligatorisk norskundervisning for å kunne motta kontantstøtten. Til dem som skyver integreringsspørsmålet foran seg og bruker det som det viktigste argumentet: Hvorfor stemte man ikke for Kristelig Folkepartis forslag, som nettopp knyttet språkopplæring til kontantstøtten for dem med mindre enn tre års botidskrav? Man har altså vedtatt fem års botidskrav uten å knytte det opp til f.eks. norskopplæring. Det synes jeg er merkelig, all den tid man bruker integreringsperspektivet som et av de viktigste argumentene. Fortsatt kan jeg ikke forstå at man stemte imot Kristelig Folkepartis forslag for noen måneder siden.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi har en god barnehagedekning, at vi har full barnehagedekning. Vi ønsker en barnehage av høy kvalitet. Vi må ikke sette kontantstøtte og barnehage opp mot hverandre, disse to tingene henger nøye sammen i Kristelig Folkepartis politikk. Men vi ønsker å slå ring rundt valgfriheten. Vi ønsker å legge til rette for at de foreldrene som ønsker å være litt lenger hjemme sammen med 1-åringen sin, skal få lov til det. Barn er forskjellige, familier er forskjellige, og da skal vi legge til rette for at barnefamiliene kan få lov til å ta sine valg.

Jeg reagerer på ordbruken knyttet til kontantstøtten. Arbeiderpartiet sier at den er likestillingsfiendtlig, at den er integreringsfiendtlig, at vi ikke kan betale folk som velger feil. For meg høres det nesten ut som om de som benytter seg av kontantstøtten, opptrer fiendtlig overfor Arbeiderpartiets velferdsstat.

Tilbake til det som er utgangspunktet for denne saken: Vi prøvde nå å rette opp noen utilsiktede konsekvenser av det forslaget som ble vedtatt før sommeren. Jeg registrerer at det er ingen vilje til å rette opp den uretten som er oppstått. Istedenfor skyver man f.eks. Nav foran seg. Jeg kan love at Nav løser langt mer kompliserte saker enn denne saken.

Jeg er utrolig skuffet – ikke på vegne av Kristelig Folkeparti, først og fremst, men på vegne av alle dem som vi har fått signaler fra, som synes at dette er veldig urettferdig, og som nå rammes av et vedtak som jeg ikke tror var veldig godt gjennomtenkt.

Jeg tar opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [11:03:32]: Rødt er prinsipielt imot kontantstøtte. Rødt ønsker å avvikle hele ordningen. Men skal det skje, må det finnes ordninger som sikrer at familier med dårlig økonomi ikke blir enda fattigere når kontantstøtten fjernes. Derfor går vi inn for bl.a. gratis barnehager, dobling av barnetrygden, bedre norskopplæring og tiltak for å forebygge diskriminering i arbeidslivet.

Andelen barn som lever i lavinntektsfamilier, har økt kraftig de siste årene. Halvparten av disse har innvandrerbakgrunn. For oss er det viktig å unngå at barns levekår forverres i en politisk dragkamp. Gode levekår, det å ha en jobb å gå til og ikke minst det å ha en barnehage som er tilgjengelig, er grunnleggende for å få til god integrering. Botidskravet, derimot, vil øke fattigdommen i barnefamilier med lav inntekt. Kravet kan også virke diskriminerende. Det er etter vårt syn urimelig å innføre ulike standarder for tilgang til rettigheter som i utgangspunktet er universelle. Norge bør ikke gå i en retning der ulike standarder blir legitimt. Det kan skape grobunn for konflikt og dårligere integrering når man opplever at noen ikke fortjener en rettighet som alle andre får. Selv om Rødt er mot kontantstøtten, mener vi at så lenge en støtteordning finnes, bør den gjelde likt for alle barnefamilier. Botidskravet er ikke integreringsfremmende, det er å skape doble standarder.

Rødt fremmer derfor forslag i dag om å fjerne botidskravet som ble innført 1. juli 2017. Vi støtter også forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti om å be regjeringen innhente kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er, med særlig vekt på yrkesstatus, utdanningsbakgrunn, grunner til at man benytter seg av ordningen, samt levekår generelt for denne gruppen.

Jeg tar med dette opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:06:29]: Regjeringen er opptatt av at barnefamiliene skal ha valgfrihet, men vi mener samtidig at det var riktig å gjøre innstramminger i kontantstøtten ut fra integreringshensyn. Innføring av fem års botidskrav var derfor en foreslått innstramming som skal gjelde generelt. Forslaget fikk støtte fra bl.a. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, som uttalte at det ikke bør være ordninger med kontantytelser de første årene i Norge som gjør det økonomisk gunstig å være borte fra introduksjonsprogrammet.

Representantforslaget som vi nå har til behandling, innebærer at botidskravet kun skal gjelde kontantstøttemottakeren og skal heller ikke ramme norske statsborgere som har hatt lengre utenlandsopphold.

Når det gjelder norske statsborgere som har vært i utlandet, vil jeg påpeke at all botid som er opptjent i Norge, teller med ved vurdering av om botidskravet er oppfylt. Det blir ikke stilt krav om umiddelbar forutgående botid. Norske statsborgere vil derfor bare i svært sjeldne tilfeller ikke oppfylle botidskravet.

Når det gjelder forslaget om at kun kontantstøttemottakeren skal oppfylle botidskravet, vil jeg si at hvis botidskravet blir endret på denne måten, vil det være veldig enkelt å omgå. Det er i dag ikke et krav at mottakeren av kontantstøtten er hjemme med barnet. Med representantforslaget og de endringene som er foreslått der, kan man f.eks. tenke seg at den av foreldrene som er i full jobb og oppfyller botidskravet, kan være hjemme og motta kontantstøtte samtidig med at den andre forelderen er hjemme med barnet. Jeg mener at en sånn løsning ikke er spesielt heldig.

Fem års botidskrav for kontantstøtte er et krav som gjelder generelt, og jeg er helt enig med dem som sier fra denne talerstolen at disse familiene er forskjellige. De har ulike behov og ulike livssituasjoner. Når det kommer

til innvandrerperspektivet, er også disse familiene forskjellige. Noen blir raskt integrert, og noen kan oppleve et generelt botidskrav som svært urettferdig. Jeg mener likevel at det vil by på store utfordringer å lage unntaksbestemmelser fra botidskravet. Hensynet til likebehandling taler for en enkel regel som alle kan forholde seg til, og det vil også være veldig krevende å utforme en bestemmelse som ikke bare treffer dem som ikke er godt integrert, men som ikke rammer noen andre. Som så ofte tilfellet er ved innstramminger, vil det oppstå situasjoner og enkelttilfeller hvor kravet kan oppleves urimelig, men i likhet med flere andre fra denne talerstolen er jeg også av den oppfatning at dette veies opp av de positive konsekvensene denne lovendringen vil ha.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:10:33]: Hensynet til likebehandling veier tyngst. Men det er jo mangel på likebehandling som gjør at veldig mange nå føler at de blir diskriminert.

Det er mennesker som har vært medlem av norsk folketrygd hele livet, og som har funnet kjærligheten med en utenfor Norges landegrenser, som nå mister muligheten til å kunne benytte seg av en velferdsordning som alle andre har mulighet til å benytte seg av. Hensynet til likebehandling – det er nettopp det motsatte disse menneskene føler de blir utsatt for. De blir utsatt for en urett. Det er noen konsekvenser her som jeg ikke tror regjeringspartiene så da de vedtok kravet om fem års botid.

Har statsråden forståelse for hvordan disse menneskene har det, som føler at det er oppstått doble standarder rundt en sånn velferdsordning som kontantstøtten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:11:38]: Jeg er opptatt av at vi skal sikre familiene valgfrihet og fleksibilitet. Derfor er jeg glad for at vi fortsatt har kontantstøtteordningen, men jeg tror også at Kristelig Folkeparti må være enig i at det at vi har en ordning hvor den ene forelderen kan være i full jobb og oppfylle botidskravet, men få kontantstøtte og være hjemme samtidig som den andre forelderen er det, ikke er formålet med ordningen.

Jeg har forståelse for at det vil kunne slå uheldig ut for enkeltpersoner når vi gjør innstramminger, men jeg mener vi skal stå på endringen som ble gjort tidligere.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:12:39]: Kristelig Folkeparti er ikke allergisk mot kontantstøttekritikk. Vi er alltid villige til å se på ordningene vi har, både kontantstøtten og andre ordninger, for å se om de kan forbedres eller innrettes slik at vi bl.a. ikke har ordninger som er integreringshemmende.

Men jeg har bare lyst til å spørre statsråden, fordi man skyver arbeidslinjen foran seg: Mener statsråden at arbeidslivet i dag er innordnet slik at det er enkelt for innvandrerkvinner å komme inn i arbeidslivet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:13:27]: Jeg mener vi bør gjøre mer for at innvandrerkvinner skal komme inn i arbeidslivet. Det er avgjørende for integreringen. Det handler om å lære seg det norske språket, og det handler om å tilegne seg kompetansen man trenger for å kunne få seg en jobb. Det er viktig ikke bare for den enkelte kvinnen, men også for barna og for hele familien. Det er vi opptatt av.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti også sier at man er opptatt av å vurdere innretningen av kontantstøtteordningen, slik at den bl.a. ikke skal virke integreringshemmende. Derfor er jeg glad for at Kristelig Folkeparti sammen med Senterpartiet i dag har fremmet forslaget om at Stortinget ber regjeringen innhente ytterligere kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er, hvilken utdanningsbakgrunn de har, og hva som er årsaken til at de benytter seg av kontantstøtteordningen. Selv om vi har mye informasjon som vi henter ut fra SSB i dag, er jeg ikke i tvil om at det er nyttig å ha bredere kunnskap.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:14:38]: Takk for svaret. Jeg synes jo det er litt underlig at man snakker så varmt om hvor viktig det er at man bl.a. lærer seg norsk språk. Det er nøkkelen til å komme inn både i samfunnet og i arbeidslivet. Likevel klarte flertallet i denne salen å stemme imot Kristelig Folkepartis forslag om at de med mindre enn tre års botid måtte ha obligatorisk norskundervisning. Vi knyttet norskopplæringen til kontantstøtten.

Jeg forstår det ikke helt. Statsråden mener det er viktig at man legger til rette for god kunnskap, norskkunnskap. Likevel stemmer man imot det eneste forslaget som ble fremmet som faktisk hadde dette elementet i seg. Jeg har vanskeligheter med å forstå at man kunne stemme imot et så konstruktivt forslag som det.

Hva er årsaken til at man nå har innført fem års botidskrav uten å knytte noe norskopplæring til ordningen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:15:47]: Jeg satt ikke i denne sal og stemte imot det forslaget, men for å bedre integreringen, særlig når det gjelder minoritetskvinner, må vi jobbe langs flere linjer. Da er det veldig viktig for regjeringen å styrke norskopplæringen, ikke bare for minoritetskvinner, men også for -menn, samtidig som vi må iverksette flere tiltak for å gjøre det lettere å komme ut i det norske samfunnet, ikke bare gjennom arbeid, men også på mange andre samfunnsarenaer – innenfor frivilligheten, innenfor kultur og

idrett. Det er viktig for å få forståelse for at også barna skal delta på de arenaene. Det er viktig for barns oppvekst å være en del av fellesskapene vi har rundt omkring i lokalmiljøene våre.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:17:00]: I denne salen har man i dag anerkjent at botidskravet har gitt en del utilsiktede og uheldige konsekvenser for noen grupper. Like fullt går et flertall – statsråden også – inn for at vi ikke skal se på forslagene til endringer som er blitt fremmet i saken, bl.a. fordi det er bedre å ha en enkel regel. Men selv Arbeiderpartiet har sett at dette er trøblete. Statsråden nevner det også. Jeg blir litt usikker: Kommer statsråden allikevel til å se på ordninger som kan rette opp denne urimeligheten? Kanskje var man ikke enig i akkurat hvordan forslaget så ut i dag, men det kan jo være andre muligheter til å gjøre noe med dette som rammer folk på en urettferdig måte.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:17:53]: Vi har sagt i regjeringserklæringen at vi ønsker å opprettholde de samlede overføringene til barnefamiliene, men vi har også sagt at vi ønsker å se på innretningen. Å se på hvordan vi skal sørge for at barnefamiliene får en støtte som treffer dem, vil ligge som en del av den vurderingen. Vi bruker nå om lag 80 mrd. kr på støtte til barnefamiliene i Norge. Vi har rause ordninger. Jeg er opptatt av at de skal nå frem. Samtidig vil jeg si at vedtaket om botidskrav som ble fattet her i fjor, og som det er et bredt flertall for i Stortinget, kommer vi til å stå ved. Jeg innrømmer at det er uheldig at det for enkelte kan virke urimelig, men det oppveies av de positive effektene som botidskravet er ment å ha.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:19:15]: Jeg tar ordet for å gi en stemmeforklaring. Høyre og Fremskrittspartiet støtter også forslag nr. 1, om å innhente mer kunnskap. Det er i debatten i dag redegjort godt for at vi kan ha behov for det. Vi regner også med at regjeringen bygger på tidligere evalueringer, undersøkelser og informasjon som er tilgjengelig, i sin kunnskapsinnhenting.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:9 (2016–2017) – Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å fjerne botidskravet for rett til kontantstøtte som ble innført 1. juli 2017.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 83 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.29.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endret kontantstøttelov, slik at botidskravet som Stortinget vedtok 8. juni 2017, kun gjelder kontantstøttemottakeren og heller ikke rammer norske statsborgere som har hatt lengre utenlandsopphold.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.29.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om hvem kontantstøttemottakerne er, med særlig vekt på yrkesstatus, utdanningsbakgrunn, årsaker til at man benytter seg av ordningen, samt levekår generelt for denne gruppen.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

– Ingen har reist seg, og det er enstemmig vedtatt.

Freddy André Øvstegård (SV) (fra salen): Det var feil i presidentens stemmeforklaring. SV skal stemme imot.

Presidenten: Vil SV stemme imot? – Ja vel, da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 94 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.31.44)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:43 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Steinar Reiten om endring av botidskravet for rett til kontantstøtte – vedtas ikke.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 74 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.32.28)

Sak nr. 3 [11:32:39]

Referat

1. (231) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 4 (2017–2018))
2. (232) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 5 (2017–2018))
   Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (233) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Trude Brosvik, Geir Jørgen Bekkevold ogTorhild Bransdal om statlig kompensasjon ved flom og naturskade (Dokument 8:114 S (2017–2018))
   Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (234) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Sandra Borch, Siv Mossleth og Marit Knutsdatter Strand om å utarbeide og iverksette en handlingsplan mot rasisme og diskriminering (Dokument 8:117 S (2017–2018))
   Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (235) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tore Hagebakken, Tellef Inge Mørland og Siv Henriette Jacobsen om å utarbeide en strategi for god ernæring for eldre som mottar omsorgstjenester i sykehjem og hjemmetjenesten (Dokument 8:116 S (2017–2018))
6. (236) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Emilie Enger Mehl, Steinar Ness og Siv Mossleth om en demokrati- og ledelsesreform i offentlige sykehus med innføring av tillitsbasert, stedlig ledelse (Dokument 8:121 S (2017–2018))
   Enst.: Nr. 5 og 6 sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (237) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Petter Eide og Kari Elisabeth Kaski om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (Dokument 8:120 S (2017–2018))
   Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (238) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om stortingsmelding om norsk næringsmiddelindustri (Dokument 8:122 S (2017–2018))
   Enst.: Sendes næringskomiteen.
9. (239) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Heidi Greni, Siv Mossleth, Ivar Odnes og Willfred Nordlund om eit statlig vedlikehaldsprogram for fylkesvegnettet (Dokument 8:119 S (2017–2018))
   Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
10. (240) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand, Steinar Ness og Heidi Greni om lærermangel (Dokument 8:115 S (2017–2018))
    Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.34.

Svanemerket trykksak, 2041 0654